خراسان روزنامه صبح ایران
چهارشنبه ۲۸ تیر ۱۳۹۶ . ۲۴ شوال ۱۴۳۸ . شماره ۱۹۵۸۷

بیش از ۹۰ درصد صادرات استان تنها به مقصد ۴ کشور است

عضو هیئت علمی اقتصاد دانشگاه فردوسی مشهد گفت: خراسان رضوی با کمتر از ۲ میلیارد دلار صادرات، رتبه پنجم را در بین استان های صادر کننده کشور دارد. بیش از ۹۰ درصد صادرات استان تنها به مقصد ۴ کشور است. از این میزان، ۵۵ تا ۶۰ درصد و در واقع حدود یک میلیارد دلار از صادرات استان به کشور افغانستان انجام می شود. این مسئله نشان دهنده فقدان تنوع مشتریان صادراتی استان است.

با وجود مزیت های ویژه اقتصادی، خراسان رضوی هنوز به جایگاه خود در صادرات دست نیافته است

صادرات خراسان رضوی و هزار راه نرفته

سینا واحدی
international@khorasannews.com

استان خراسان رضوی با توجه به ظرفیت مرزی خود و تولیدات گسترده و همچنین توان تولید محصولاتی با مزیت های نسبی، یکی از مهم ترین استان های صادراتی کشور محسوب می شود اگر چه با توجه به موانع موجود بر سر راه صادرات و پیش از آن در تولید کالا، نتوانسته به جایگاه شایسته و مورد قبول خود تا کنون برسد. با این وصف یکی از عمده ترین راهبردهای صنعتی و برنامه ای در استان، باید افزایش صادرات و کشف بازارهای جدید صادراتی باشد تا بتوان به نقطه مطلوب در میزان صادرات محصولات در نتیجه افزایش تولید، رونق اقتصادی و کاهش بیکاری در استان دست یافت. اما قبل از آن نیاز است تا مشکلات و مسائل صادرات را شناخته و در صدد رفع آن برآییم. قیمت تمام شده بالای محصول، پایین بودن کیفیت برخی از کالاهای صادراتی، مشکلات مربوط به حمل و نقل کالاها و پایانه های صادراتی و نیز مشکل در تدوین راهبرد توسعه صنعتی استان و انتخاب اولویت های صادراتی در استان بی تردید از مهم ترین موانع صادرات استان به شمار می رود. همه این مشکلات و قطعا کم تحرکی در پیگیری و کشف بازارهای تازه صادراتی باعث شده تا امروز خراسان رضوی در نقطه ای قرار گیرد که بیش از ۹۰ درصد حجم صادراتش تنها در ۴ کشور توزیع شود و جایی در دیگر بازارها نداشته یا سهمش اندک باشد، برای فهم بیشتر این مشکلات و یافتن راهکارهای عبور از آن، ابتدا وضعیت صادراتی استان را مرور می کنیم.

■ وضعیت صادرات استان

گمرکات استان خراسان رضوی شامل گمرک مشهد، دوغارون، بازارچه و منطقه ویژه آن، سرخس، باجگیران و بازارچه آن و نیز لطف آباد است. بر اساس گزارش های آماری گمرکات کشور، بررسی وضعیت صادراتی این گمرکات در یک دهه گذشته و مقایسه آن با کشور نمودار زیر را پدید می آورد: بر اساس آمار اعلام شده توسط اتاق بازرگانی در مجموع بیش از ۲۷۰۰ تعرفه کالا از گمرکات مختلف استان صادر می شود. اقلام عمده کالاهای صادراتی استان شامل مواد غذایی (زعفران، رب گوجه فرنگی، پسته، تخم پرندگان، سیب زمینی و سیب تازه)، کف پوش ها از مواد نسجی، روغن های سبک، کاشی و سرامیک، کابل و سایر هادی ها، مصنوعات از مواد پلاستیکی و کیسه از پلی اتیلن است. مهم ترین کشورهای هدف صادراتی استان کشورهای افغانستان، ترکمنستان، امارات متحده عربی، عراق، تاجیکستان، اسپانیا، قزاقستان، هنگ کنگ، ازبکستان و قرقیزستان هستند. بیش از ۷۰ درصد از کل صادرات استان به سه کشور افغانستان، ترکمنستان و تاجیکستان بوده است.

■ اختلاف آمار اعلامی در مقدار صادرات

صادرات و ارزآوری بیشتر در اقتصاد پویا، نشانگر توسعه و پیشرفت یک کشور است. اما در این مسیر، همواره مسائل و مشکلاتی پیش روی تولیدکنندگان و صادرکنندگان قرار دارد. در ابتدا برای تحلیل وضعیت حوزه صادراتی استان باید میزان و شرایط عمومی آن را بررسی کرد. اما به طور معمول بین آمارهای اعلامی توسط ناظر گمرکات استان و سازمان صنعت و معدن اختلاف وجود دارد. خراسان رضوی پنج گمرک در لطف آباد، سرخس، باجگیران، دوغارون و مشهد و دو بازارچه مرزی در تایباد (مرز افغانستان) و باجگیران (مرز ترکمنستان) دارد. برای نمونه در ابتدای سال گذشته مدیرکل گمرکات استان خراسان رضوی با بیان این که سال ۱۳۹۴ میزان واردات و صادرات کالا در این استان در مقایسه با سال ۱۳۹۳ کاهش یافت، صادرات استان را ۲ میلیون و ۱۱ تن کالا به ارزش یک میلیارد و ۶۷۶ میلیون دلار از گمرکات و بازارچه های مرزی خراسان رضوی دانست. اما در جای دیگر و با اعلام استاندار مبنی بر این که مقدار صادرات استان در سال ۹۴ به یک میلیارد و ۹۰۰ میلیون دلار رسیده است، اختلافی ۳۰۰ میلیونی در آمار اعلامی رخ داد. البته پیش از آن، استاندار پیش بینی ۲/۵ میلیارد دلار برای صادرات استان در سال ۹۴ کرده بود که با نرسیدن به آن آمار، ابراز نارضایتی کرد. علیرضایی درباره میزان صادرات استان در سال ۹۴ و اختلاف پیش آمده گفت: در آمار اعلام شده توسط گمرک، میزان صادرات فنی مهندسی و نیز دانش بنیان لحاظ نشده و در واقع اعداد اعلامی گمرک تنها حاصل خروج از مبادی گمرکی استان است. اما تولیداتی که در استان انجام شده ولی از گمرکات دیگر استان ها صادر شده است، در این آمار محاسبه نمی شود.

■ صادرات استان در سال ۹۵، چهار درصد کل کشور

مسعود عاطفی ناظر پیشین گمرکات استان با اشاره به تراز بازرگانی خارجی استان در سال ۹۵ بیان کرد: بر اساس نتایج حاصل از آمار کارشناسی نشده سامانه تجارت خارجی گمرک ایران، میزان صادرات کالا از گمرکات خراسان رضوی طی سال ۱۳۹۵، معادل ۲ هزار و ۹۸ تن و به ارزش هزار و ۷۰۴ میلیون دلار است که نسبت به مدت مشابه سال قبل در وزن، ۴ درصد و در ارزش دلاری ۲ درصد رشد داشته است. وزن و ارزش صادرات کالاها در مدت مشابه سال گذشته به ترتیب ۲ هزار و ۱۱ تن و هزار و ۶۷۶ میلیون دلار بوده است. در سال ۱۳۹۵، میزان صادرات قطعی کالاهای غیرنفتی کشور (به استثنای نفت خام، نفت کوره و نفت سفید) بیش از ۱۲۹ هزار و ۶۴۸ تن و به ارزش ۴۳ هزار و ۹۳۰ میلیون دلار بوده است که نشان می دهد، سهم استان ۴ درصد از صادرات کل کشور است.

■ پروژه های اولویت دار استان امسال در ۴ محور پوشاک، مصالح و محصولات معدنی، صنایع غذایی، ماشین آلات

حمید قاسمی با تاکید بر حفظ سهم صادرات استان در بازارهای قبلی هدف صادراتی، درباره یافتن بازارهای جدید صادراتی می گوید: توسعه بازارهای جدید صادراتی، در برنامه های ترویج تجارت خارجی استان در سال ۱۳۹۶ با هدف دستیابی به ۴ بازار جدید شامل هنگ کنگ، استرالیا، روسیه و ژاپن در قالب اعزام و پذیرش هیئت تجاری-بازاریابی و برگزاری یا مشارکت در امر نمایشگاه ها و میزهای کشوری پیش بینی شده است. سرپرست اداره بازرگانی خارجی سازمان صنعت، معدن و تجارت خراسان رضوی همچنین در توضیح صنایع دارای مزیت های نسبی و رقابتی که هنوز به طور شایسته به بازار صادراتی خود نرسیده اند، نیز اظهار می کند: پروژه های اولویت دار استان امسال در ۴ محور پوشاک و منسوجات، مصالح ساختمانی و محصولات معدنی، صنایع غذایی، ماشین آلات و تجهیزات وابسته و خودرو و سازی مصوب و در راستای جهش صادرات در بخش های مزبور برنامه ریزی شده است.

■ برگزاری یک میز کشوری و ۳ نمایشگاه تخصصی در خارج از کشور

وی با اشاره به اقدامات انجام شده از سوی این سازمان، به ارائه توضیحی در این باره می پردازد و می گوید: برنامه ریزی ۸ مورد اعزام و ۶ مورد پذیرش هیئت تجاری-بازاریابی، برگزاری یک میز کشوری و ۳ نمایشگاه تخصصی در خارج از کشور طی ۶ ماهه اول امسال و همچنین شناسایی واحدهای تولیدی که قابلیت صادرات دارند و برگزاری جلساتی برای اتخاذ ساز و کار مناسب جهت رشد صادرات واحدهای مزبور، از جمله اقداماتی است که در این راستا در حال انجام است. این مقام مسئول در پایان در عرصه بازرگانی خارجی به بیان اقداماتی که باید صنایع مختلف و واحدهای تولیدی در این زمینه انجام دهند، می پردازد و می گوید: از جمله اقداماتی که باید این دست از صنایع انجام دهند، می توان به ارتقای فناوری و استاندارد سازی محصولات مناسب با نیاز بازارهای هدف صادراتی و افزایش توان رقابت پذیری در بازارهای بین المللی به خصوص کاهش هزینه های تولید و ورود به عرصه بازاریابی الکترونیکی، مشارکت در نمایشگاه ها و اعزام هیئت های تجاری و شرکت در مناقصه های کشورهای هدف صادراتی اشاره کرد.

■ صنعت ما عقب مانده است

صنعت گران استان شرایط صادرات امروز را سخت دانسته و علت آن را ناتوانی در رقابت با دیگر برندها می دانند. محمدحسین روشنک رئیس اتحادیه صادرکنندگان خراسان رضوی درباره چگونگی افزایش بازارهای صادراتی استان و وضعیت فعلی آن می گوید: ما برای تحقق صادرات، نیازهای مختلفی داریم. برای صادرات هم باید مقدمه اش را فراهم کرد و هم به عملیات پشتیبانی نیاز است. برای انجام صادرات ابتدا باید ببینیم چه کالاهایی داریم و این کالاها در کجا مزیت رقابتی دارند. علاوه بر شناخت کالا و بازار، به سرمایه و توان هنگفتی برای صادرات نیز نیاز داریم. استان خراسان رضوی به تمام دنیا، توان صادرات دارد. اما مسئله ای که اکنون رخ داده، این است که اقلام ما و تنوع آن روز به روز کاهش یافته است. ما تا چند سال پیش به تاجیکستان کمپوت، رب، کلوچه و مواد غذایی یا به طور مثال به افغانستان نوشابه و نوشیدنی های مختلف صادر می کردیم، اما امروزه بیشتر این ها انجام نمی شود زیرا در طول این مدت، این کشورها به توان ساخت و تولید رسیده اند. حتی در بعضی موارد، خود ایرانی ها به آن کشورها رفته اند و تولید را انجام می دهند. البته این وضعیت پیش از این برای خود کشور ما هم وجود داشت. ما کالاهایی را از غرب وارد می کردیم که امروزه آن را در داخل تولید می کنیم و نیاز وارداتمان رفع شده است اما شاهدیم که صادرات همان کشورهای صادر کننده به ایران، با این که توان تولید ما بالا رفته، کاهش پیدا نکرده است. تمام تفاوت ما و آن ها و گره صادراتمان، در این است. کشورهای دیگر با توسعه و توجه بیشتر به تولید دانش بنیان و کالاهای hi-tech جلوی کاهش صادرات کالایی را گرفته اند. این مراحل در کشور ما انجام نشده، در واقع صنعت ما در این جا عقب ماندگی خود را نشان داده است. تنها راه چاره تحول و تغییرات ساختاری در صنعت استان است.

■ با وجود ظرفیت بالا، امکان رقابت نداریم

این فعال اقتصادی و عضو اتاق مشهد، درباره صنایعی همچون پوشاک که دارای مزیت های نسبی در استان خراسان رضوی است، نیز می گوید: ما در تولید پوشاک ظرفیت داریم. این ظرفیت هم بالاست، اما در انتهای کار، قیمت تمام شده کالای با کیفیت ما اجازه رقابت با کشورهای دیگر را نمی دهد. ما در این صنایع نیز قدرت رقابت را از دست داده ایم. روشنک بالا رفتن قیمت تمام شده کالا را مانعی برای صادرات بیان می کند و می گوید: بالا بودن قیمت تمام شده، توان رقابت را در بازارهای خارجی از تولیدکنندگان می گیرد. تولید موفق، با کیفیت و قیمت تمام شده مناسب، لازمه صادرات است و صادرات باید از منظر تولید موفق باشد. در این چارچوب باید کمیسیون های مختلفی در اتاق بازرگانی و نهادهای متولی این امر تشکیل و در آن کمیسیون ها، عوامل اضافه بر تولید بررسی و رفع شود. باید مشخص شود چه هزینه هایی بر تولید افزوده شده که قدرت رقابت در بازارهای خارجی را از تولیدکنندگان داخلی گرفته است.

■ دانشگاه بی فایده را تعطیل کنیم

رئیس اتحادیه صادرکنندگان خراسان رضوی در ادامه بیان راه حل های حذف موانع بر سر راه صادرات می گوید: اول از همه باید در چاه های نفت را ببندیم، اما بعد از آن لازم است تا دانشگاه ها هم تعطیل شود. این تنبلی به وجود آمده در مردم برای این است که کارگر زحمتکش را به دانشگاه ها فرستادیم تا مدرک بی ربط و به درد نخور بگیرد. دانشگاه ها تا زمانی که فرد متخصص تربیت نمی کنند، باید تعطیل شوند. روشنک رئیس کانون کارآفرینان برتر استان خراسان رضوی، حذف تسهیلاتی مانند جایزه های صادراتی را نیز از موانع افزایش صادرات می داند و می گوید: در دولت قبل به صادرکنندگان گفته شد جایزه صادراتی دریافت خواهند کرد. اما آقای نعمت زاده گفت که این تعهد مربوط به دولت قبل است و ما اجرا نمی کنیم. از طرف دیگر بخشنامه های مانع صادرات را داریم که ضررهای میلیون دلاری را به صادرکنندگان تحمیل می کند. ما در زمینه اصلاح روند ها در سال ۹۴ الزاماتی در ۳۴ بند به نام برنامه توسعه صادرات تهیه کردیم و به دولت دادیم. این برنامه مربوط به توسعه صادرات استان و کشور بود اما اتفاقی در این زمینه رخ نداد. روشنک همچنین حل مشکل قاچاق را نیز از اولویت های مسیر صادرات در بازارهای جدید می داند و می گوید: مسیر صادرات با موانع و معضلات گسترده ای همراه است اما تا تحول در داخل صنعت و کمک از سمت نهادهای متولی صنعت رخ ندهد، شاهد اتفاق شگرفی در این مسیر نخواهیم بود.

■ بیش از ۹۰ درصد صادرات استان تنها به مقصد ۴ کشور است

دکتر سعید ملک الساداتی عضو هیئت علمی اقتصاد دانشگاه فردوسی مشهد درباره موانع ایجاد بازارهای جدید صادراتی می گوید: استان خراسان رضوی از نظر میزان صادرات، پنجمین استان کشور است. به علت تنوع فعالیت های تولیدی و صنعتی و نیز قابلیت های گسترده کشاورزی، تولیدات متنوع و زیادی را در خراسان رضوی شاهد هستیم اما در زمینه صادراتی به جایگاه مطلوب خود نرسیده ایم. اگر بخواهیم صادرات استان را تحلیل کنیم، باید از چند زاویه آن را بررسی کنیم. این استاد اقتصاد دانشگاه فردوسی با اشاره به بالا بودن ریسک سبد صادراتی استان می گوید: استان خراسان رضوی با کمتر از ۲ میلیارد دلار صادرات، رتبه پنجم را در بین استان های صادر کننده کشور دارد. بیش از ۹۰ درصد صادرات استان تنها به مقصد ۴ کشور است. از این میزان، ۵۵ تا ۶۰ درصد و در واقع حدود یک میلیارد دلار از صادرات استان به کشور افغانستان انجام می شود. این مسئله نشان دهنده فقدان تنوع مشتریان صادراتی استان است. به این ترتیب با ایجاد هر گونه تنش منطقه ای و محدود بودن این مقاصد، ریسک صادرات استان به شدت بالا می رود. با ایجاد هر گونه درگیری یا بحران خارج از توقع، ممکن است درصد بسیار بالایی از صادرات استان به خطر بیفتد. مسئله قابل توجه در صادرات به افغانستان این است که بخش عمده صادرات استان به افغانستان را خود اهالی افغانستان که در ایران حضور دارند، انجام می دهند به همین علت این صادرات به مناطقی مانند هرات و مزار شریف محدود شده است. شاخصی در جهت تنوع صادرات به نام سیمپسون وجود دارد که بین صفر تا یک است. در این شاخص عدد بالای ۰/۷ درصد نشان دهنده تنوع بالای صادراتی منطقه مورد بررسی است. این شاخص در استان ما کمتر از ۰/۵ درصد است که به معنای تنوع نداشتن مقاصد صادراتی است.

■ درباره برندینگ هیچ نمی دانیم

عضو هیئت علمی اقتصاد دانشگاه فردوسی مشهد دلیل دیگر عدم تنوع نداشتن صادرات را نبود برندینگ می داند و می گوید: صادرکنندگان ما در حوزه برندینگ تخصص کافی ندارند و نمی توانند بازارسازی لازم خود را در دیگر کشورها انجام دهند. برای مثال ما پسته بی کیفیت را با پوست مخلوط و به قزاقستان صادر کرده ایم. این اتفاق سبب می شود تا بلافاصله رقیب فرصت مناسبی برای حضور در آن بازار پیدا کند. همان طور که تولید کالا یک زنجیره است، فروش و توزیع نیز یک زنجیره مختص به خود دارد، باید در این حوزه، تجار آموزش ساخت برند و بازارسازی ببینند و از طرف دیگر نیز وزارت خارجه، اقدامات تسهیل کننده را در دستور کار خود قرار دهد.

■ تغییر نگاه به صادرات یک ضرورت است

دکتر ملک الساداتی، تغییر نگاه به صادرات را از دیگر ملزومات صادرات استان می داند: برای نگاه بلند مدت باید نگاهمان به تولید و صادرات تغییر کند، کمتر از یک درصد صادرات استان ما hi-tech است. در مبادلات جهانی این به معنی حذف از بازار دیگر کشورهاست. باید برای ایجاد اقتصاد مقاومتی، صادرات متنوع و پیچیده ای داشته باشیم یعنی هم بتوانیم هر کالایی را تولید کنیم و هم به علت تولید کالاهای پیچیده حلقه ای از زنجیره ارزش باشیم. هدفمان از تولید کالا رقابت در عرصه جهانی باشد، نه تولید کالایی که خریداری نمی شود.

■ ایجاد بازار جدید صادرات آسان نیست

کارشناسان صادراتی استان عوامل کاهش صادرات را مشکلات مربوط به صدور روادید برای تجار و بازرگانان ایرانی، محدودیت های حمل کالا از مرزهای زمینی، بی ثباتی قراردادهای تجاری بخش خصوصی و افزایش ظرفیت های تولیدی در ترکمنستان و همچنین کاهش ارزش پول تاجیکستان، پایین آمدن قدرت خرید مردم، روند نامناسب بازرسی از تجار و نیز فعال سازی واحدهای تولید سیمان و مواد اولیه، بیان می کنند. اما مسئله مهم تر از آن، افزایش میزان تنوع کالای تولیدی قابل رقابت با دیگر کشورها و نیز ایجاد ظرفیت های بزرگ صادرات محصولات با پیچیدگی بالا و قابل عرضه در گستره جهانی است. تا زمانی که نتوانیم بخشی از بازارهای هدف را به تولیدات خود وابسته یا شرایط مناسب عرضه محصول با کیفیت و قابل رقابت خود را فراهم کنیم، امکان به دست آوردن بازار جدید را نخواهیم داشت. ترکیب کالاهای صادراتی استان نشان می دهد به جز زعفران که از جمله مزیت های نسبی خراسان رضوی از گذشته شناخته می شود، در سایر محصولات صادراتی نمی توان راهبرد مشخصی برای انتخاب کالای صادراتی از گمرکات استان خراسان رضوی یافت. صادرات استان، حاکی از آن است که تمرکز و برنامه ریزی مشخصی برای محصولات صادراتی ندارایم.

جدول سخت [شماره ۱۱۲]

طراح جدول: بیژن گورانی

افقی

۱- معین کردن- کاخی قدیمی در حیدرآباد هند با ۳۰۰ اتاق و سالن- بی توجه و بی خیال ۲- الفت- قومی از نژاد هندواروپایی- پهلوان اسطوره ای یونان- ویژگی های شخصیتی و فرهنگی فرد ۳- رنگ تسکین ناراحتی های پوستی- علاج کردن- بی صدا ۴- خش تصویر ویدئویی- جریان سیل آسای رودخانه- عالم و هم و خیال- وضعیت روحی یا جسمی ۵- جدید- ایالتی در آمریکا- گیاهی- سکه های زمان شاه عباس ۶- مقبول و خوشایند- زندان مسعود سعد سلمان- تنقلات بی خاصیت ۷- بالاتر از آن رنگی نیست- پشت سر امام جماعت نماز گزاردن- آزرده و دلگیر- دومین دورقمی ۸- قوی و نیرومند- عمامه- گوشت بازوی چارپایان- نقاش نامدار اسپانیایی ۹- بیان کردن- تنبل- رودخانه ارس ۱۰- تخم کتان- طغیان- مربوط به اداره- چغندر پخته ۱۱- همسر زن- به متصدی آشپزخانه دربار پادشاهان گفته می شد- نوعی بیماری قارچی گیاهان.

عمودی

۱- حمله کردن- تابلویی زیبا اثر هنرمندانه استاد محمود فرشچیان ۲- حرف جر عربی- پول هندوستان- ضمیر غایب ۳- از بخش های اوستا- سیستم ۴- به تنهایی- میانه روز ۵- نی باریک- همنشین زن ۶- مربوط به سیاست- باطل کننده ۷- عرب می گوید: بگو- درخت مجنون- راه فرار ۸- خاموش و بی صدا- خطاب غیرمودبانه- کار ناتمام! ۹- شهرستانی در هرمزگان- زورگو ۱۰- پنبه کوهی- بندری در فرانسه ۱۱- بازی و سرگرمی- بندری در اوکراین ۱۲- ناپسند داشتن- فرستادن ۱۳- مخفف اینک- چربی- خدمتکار پیر ۱۴- آخرین- فلج- پسوند فاعلی ۱۵- زبانه آتش- ده هزار متر مربع ۱۶- عهده دار- نوعی شیرینی ۱۷- به طور ناگهانی- مجله حاوی مدل های لباس ۱۸- شادمان- دائم الوجود ۱۹- قدم یکپا- این بیماری منجر به کاهش آب و املاح بدن می شود- عیب درویش و توانگر به کم و بیش... است ۲۰- از آثار ژان راسین، نمایشنامه نویس فرانسوی- درود و تحیت.

حل جدول شماره ۱۱۱

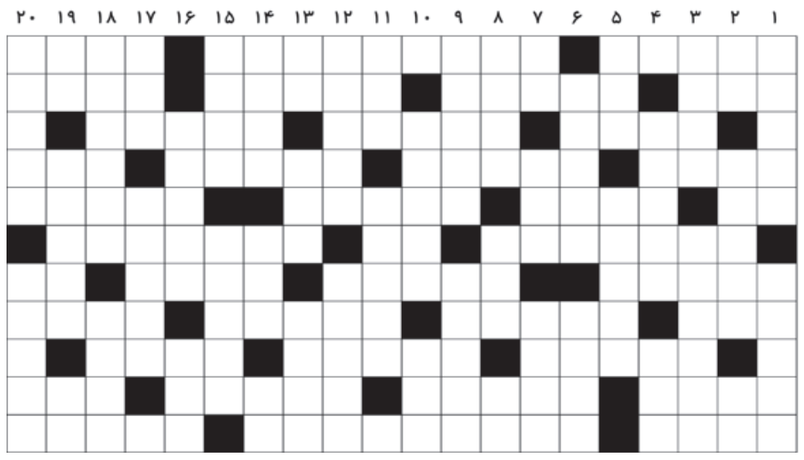

جدول متوسط [شماره ۶۸۸۴]

طراح جدول: امید موسوی

افقی: ۱- داد و ستد- نوعی رقابت ورزشی که در آن اعضای یک تیم هر کدام بخشی از مسیر را طی می کنند- یک واحد از توپخانه شامل چهار گروهان ۲- شیشه ای- از لوازم خودرو- خرد و آگاهی ۳- نزدیک نیست- برنامه پرطرفدار ورزشی- درون- خوردن- کوتاه ۴- دربست کارخانه- توشه- ضمیر وزنی- از درندگان- سوت کوچک ۵- مسیر گردش- دربان- نغمه- نگاه بی پایان ۶- فلز رسانا- گیج- سرما- کلمه درد- ریگ نرم- واحد سطح ۷- خالص- مقام- جنگلی در آمریکای جنوبی- تضرع ۸- جنگ افزار- شمع- پول ژاپن- دشت- شوکت ۹- گازی است ساده، بی رنگ، بی بو و بی طعم که یک صدم هوا را تشکیل می دهد- از کشیدنی ها- حرف همراهی- زینت ناخن- رنگ تنفر ۱۰- درجه ای در نیروی دریایی سپاه- کشوری در جنوب شرقی قاره اروپا- اسب ماده ۱۱- گیر و دار- تمرین- لجوج

عمودی: ۱- آداپتور- مژدگانی بده ای دل که دگر مطرب عشق / راه..... زد و چاره مخموری کرد ۲- بلندی و رفعت- سربالی از رامبد جوان ۳- ادعیه- نقاش شهیر هلندی ۴- تلخ- مراد- واضح و رسا ۵- نرم- الم- اسم ۶- تاکنون- قدم- راه میان بر ۷- گردن زن غلات- میل و اشتیاق ۸- مایه حیات- شکاف- مسلک ۹- ثروت- لیکن- سبزی پیچیده ۱۰- دخل- نت استمرار- آش ۱۱- پدر- بوی رطوبت- مخزن ۱۲- بلندترین قله زاگرس- سر- الفت ۱۳- زاپاس- کلاه فلزی سربازان- هنوز فرنگی ۱۴- رنگ- مورچه ۱۵- اسم ترکی- نیرو- مشهور ۱۶- دهان- آرزو- شیرینی کرمانشاه ۱۷- آشنا- خودستایی- وحشی ۱۸- لقبی اشرافی در اروپا- آتش ۱۹- محل توقف وسایل نقلیه- جوانمرد ۲۰- دورو- پیکر

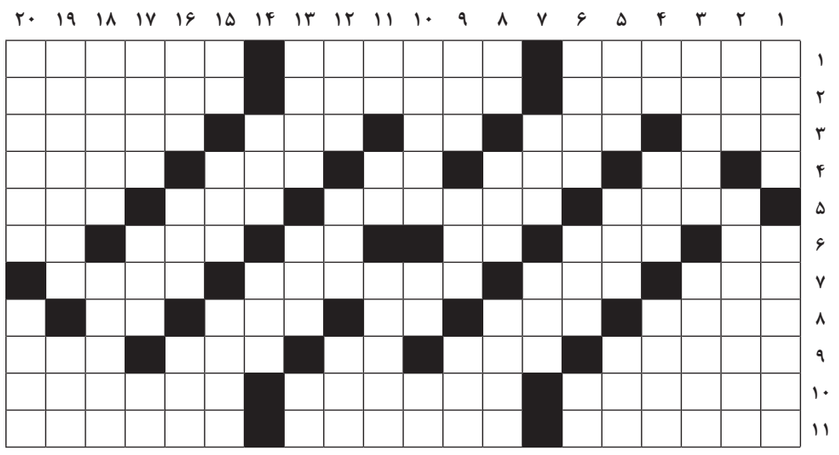

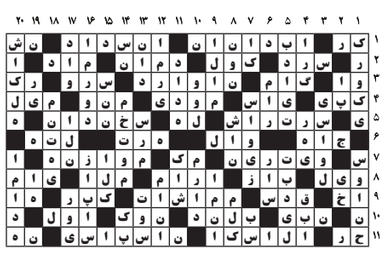

حل جدول شماره ۶۸۸۳